

ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ¹

1.1 Ιακωβος, Θεου και Κυριου Ιησου Χριστου δουλός, ταις δωδεκα φυλαις ταις εν τη Διασπορα: χαιρειν.

[Various exhortations]

1.2 Πασαν χαραν ήγησασθε, αδελφοι μου, όταν πειρασμοις περιπεσητε ποικιλοις, 3 γινωσκοντες ότι το δοκιμιον ύμων της πιστεως κατεργαζεται ύπομονην. 4 'Η δε ύπομονη εργον τελειον εχετω, ίνα ητε τελειοι και όλοκληροι, εν μηδενι λειπομενοι.

[About wisdom]

5 Ει δε τις ύμων λειπεται σοφιας, αιτειτω παρα του διδοντος Θεου πασιν άπλως και ουκ² ονειδιζοντος, και δοθησεται αυτω. 6 Αιτειτω δε εν πιστει, μηδεν διακρινομενος, ό γαρ διακρινομενος εοικεν κλυδωνι θαλασσης ανεμιζομενω και ριπιζομενω. 7 Μη γαρ οισεθω ό ανθρωπος εκεινος ότι ληψεται³ τι παρα του⁴ Κυριου, 8 ανηρ διψυχος ακαταστατος εν πασαις ταις όδοις αυτου.

9 Καυχασθω δε ό αδελφος ό ταπεινος εν τω ύψει αυτου, 10 ό δε πλουσιος εν τη ταπεινωσει αυτου, ότι ώς ανθος χορτου παρελευσεται. 11 Αντειλεν γαρ ό ήλιος συν τω καυσωνι και εξηρανεν τον χορτον, και το ανθος αυτου εξεπεσεν, και ή ευπρεπεια του προσωπου αυτου απωλετο. Ουτως και ό πλουσιος εν ταις πορειαις αυτου μαραινησεται.

[About testing]

12 Μακαριος ανηρ ός ύπομενει πειρασμον, ότι δοκιμος γενομενος ληψεται⁵ τον στεφανον της ζωης όν επηγγειλατο ό Κυριος⁶ τοις αγαπωσιν αυτον. 13 Μηδεις πειραζομενος λεγετω ότι "Απο⁷ Θεου πειραζομαι", ό γαρ Θεος απειραστος εστιν κακων, πειραζει δε αυτος ουδενα. 14 'Εκαστος δε πειραζεται ύπο της ιδιας επιθυμιας εξελκομενος και δελεαζομενος. 15 Ειτα ή επιθυμια συλλαβουσα τικτει άμαρτιαν, ή δε άμαρτια αποτελεσθεισα αποκυει θανατον.

16 Μη πλανασθε, αδελφοι μου αγαπητοι. 17 Πασα δοσις αγαθη και παν δωρημα τελειον ανωθεν εστιν, καταβαινον απο του Πατρος των φωτων, παρ' ώ ουκ ενι παραλλαγη ή τροπης αποσκιασμα. 18 Βουληθεις απεκυησεν ήμας λογω αληθειας, εις το ειναι ήμας απαρχην τινα των αυτου κτισματων.

19 'Ωστε⁸, αδελφοι μου αγαπητοι, εστω⁹ πας ανθρωπος ταχυς εις το ακουσαι, βραδυσ εις το λαλησαι, βραδυσ εις οργην, 20 οργη γαρ ανδρος δικαιοσυνην Θεου ου κατεργαζεται.¹⁰

[About obeying the Word]

21 Διο αποθεμενοι πασαν ρυπαριαν και περισσειαν κακιας, εν πραυτητι¹¹ δεξασθε τον εμφυτον λογον τον δυναμενον σωσαι τας ψυχας ύμων.¹² 22 Γινεσθε δε ποιηται λογου¹³ και

¹ Both the text and the notes are the responsibility of Wilbur N. Pickering, ThM PhD, ©. I venture to affirm to the reader that all original wording of James is preserved in this edition, if not in the Text, at least in the apparatus. "Diminish not a word" Jeremiah 26:2 (see Deut. 4:2 and Luke 4:4, "every word" [as in 99.6% of the MSS]). The last note at the end of this book gives explanation about the apparatus.

² ουκ f³⁵ (70.3%) RP, HF, OC, CP || μη xA, B, C (29.7%) TR, NU (James is stating a fact; God doesn't reproach.)

³ ληψεται f³⁵ [98.5%] RP, HF, OC, TR, CP || λημψεται (x)A, B(C) [1.5%] NU

⁴ του f³⁵ xA, B, C [85%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || --- [15%]

⁵ ληψεται f³⁵ C [98.5%] RP, HF, OC, TR, CP || λημψεται P²³ xA, B [1.5%] NU

⁶ ο κυριος f³⁵ (89%) RP, HF, OC, TR, CP || 2 C (4.8%) || 1 θεος (3.6%) || --- P²³ xA, B (2%) NU || 1 αψευδης θεος (0.6%) (The Alexandrian omission of the subject of the verb produces an inferior text; to use the 'harder reading' canon to foist the inferior reading on James I consider to be unfair and illegitimate.)

⁷ απο f³⁵ A, B, C [93%] RP, HF, OC, CP, NU || υπο x [2.5%] || 1 του [4%] TR || παρα [0.5%]

⁸ ωστε f³⁵ [95%] RP, HF, OC, TR, CP || ιστε xB, C [3%] NU || ιστε δε A [1%] || --- [1%] (Another Alexandrian infelicity that should not be imputed to James.)

⁹ εστω f³⁵ [97%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 δε xB, C [2%] NU || και 1 A [1%]

¹⁰ ου κατεργαζεται f³⁵ C (82.9%) RP, HF, OC, TR, CP || ουκ εργαζεται xA, B (16.3%) NU || 2 (0.8%)

¹¹ πραυτητι f³⁵ xA, B, C [92%] RP, HF, OC, TR, NU || πραοτητι [8%] CP

¹² υμων f³⁵ xA, B, C [75%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || ημων [25%]

¹³ λογου f³⁵ xA, B, C [89%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || νομου [6%] || λογων [4%] || two other variants [1%]

μη μονον ακροαται,¹ παραλογιζομενοι εαυτους. 23 'Οτι ει τις ακροατης νομου² εστιν και ου ποιητης, ουτος εοικεν ανδρι κατανοουντι το προσωπον της γενεσεως αυτου εν εσοπτρω, 24 κατευνησεν γαρ εαυτον και απεληλυθεν και ευθεως επελαθετο οποιος ην. 25 'Ο δε παρακυψας εις νομον τελειον τον της ελευθεριας και παραμεινας, ουτος³ ουκ ακροατης επιλησμονης γενομενος αλλα ποιητης εργου, ουτος μακαριος εν τη ποιησει αυτου εσται.

26 Ει τις δοκει θρησκος ειναι εν υμιν,⁴ μη χαλιναγωγων γλωσσαι αυτου αλλ⁵ απατων καρδιαν αυτου, τουτου ματαιος η θρησκεια. 27 Θρησκεια καθαρα και αμμιαντος παρα⁶ Θεω και Πατρι αυτη εστιν: επισκεπτεσθαι ορφανους και χηρας εν τη θλιψει αυτων, ασπιλον εαυτον τηρειν απο του κοσμου.

[About partiality]

2.1 Αδελφοι μου, μη εν προσωποληψιας⁷ εχετε την πιστιν του Κυριου ημων Ιησου Χριστου της δοξης. 2 Εαν γαρ εισελθη εις την⁸ συναγωγην υμων ανηρ χρυσοδακτυλιος εν εσθητι λαμπρα, εισελθη δε και πτωχος εν ρυπαρα εσθητι, 3 και επιβλεψητε⁹ επι τον φορουντα την λαμπραν εσθητα¹⁰ και ειπητε αυτω¹¹, “Συ καθου ωδε¹² καλως,” και τω πτωχω ειπητε, “Συ στηθι εκει” η “Καθου¹³ ωδε¹⁴ υπο το υποποδιον μου,” 4 ου¹⁵ διεκριθητε εν εαυτοις και εγενεσθε κριται διαλογισμων πονηρων?

5 Ακουσατε, αδελφοι μου αγαπητοι. Ουχ ο Θεος εξελεξατο τους πτωχους του κοσμου¹⁶ πλουσιους εν πιστει και κληρονομους της βασιλειας ης επηγγειλατο τοις αγαπωσιν αυτον? 6 'Υμεις δε ητιμασατε τον πτωχον. Ουχ οι πλουσιοι καταδυναστευουσιν υμων, και αυτοι ελκουσιν υμας εις κριτηρια? 7 Ουκ αυτοι βλασφημουσιν το καλον ονομα το επικληθεν εφ' υμας? 8 Ει μεντοι νομον τελειτε βασιλικον κατα την Γραφην, “Αγαπησεις τον πλησιον σου ως σεαυτον¹⁷,” καλως ποιειτε. 9 Ει δε προσωποληπτειτε,¹⁸ αμαρτιαν εργαζεσθε, ελεγχομενοι υπο του νομου ως παραβαται. 10 'Οστις γαρ ολον τον νομον τηρησει¹⁹, πταισει¹ δε εν ενι,

¹ μονον ακροαται f³⁵ xA,C (94%) RP, HF, OC, TR, CP, NU || ~ 21 B (4.4%) ECM || 2 (1.2%) (Two other variants.)

² νομου f³⁵ [30%] || λογου xA,B,C [69%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || λογων [1%] (Comparing verse 23 with verse 25, James is now talking about 'law', but copyists, having already written 'word' twice, could make the change, of 'law' to 'word', almost without thinking. If the original were 'word' there would be no pressure to change it to 'law' This reading is supported by at least fourteen independent lines of transmission, some of which must go back to the third century, besides f³⁵.)

³ ουτος f³⁵ (87.6%) RP, HF, OC, TR, CP || ουτως (6.8%) || --- xA,B,C, 0173 (5.2%) NU || και (0.4%) (The Alexandrians didn't like the repetition of the emphatic pronoun.)

⁴ ειναι εν υμιν f³⁵ (80.3%) RP, HF, OC, TR [12 ημιν (1.6%)] || ~ 231 (8.2%) CP [- 2 ημιν 1 (0.4%)] || 1 xA,B,C, 0173 (9.4%) NU

⁵ αλλ f³⁵ [35%] OC, TR || αλλα xA,B,C, 0173 [65%] RP, HF, CP, NU (The MSS supporting the shorter form come from a considerable number of rivulets within the transmission spectrum, many of them non-Byzantine.)

⁶ παρα f³⁵ x [80%] RP, HF, CP || 1 τω A,B,C [20%] OC, TR, NU (OC is in small print.) (The phrase 'God and Father' works like a proper noun; being its first occurrence the article isn't called for.)

⁷ προσωποληψιας f³⁵ [99%] RP, HF, OC, TR, CP || προσωποληψιας xA,B,C [1%] NU

⁸ την f³⁵ A [96.5%] RP, HF, OC, TR, CP || --- xB,C [3.5%] NU

⁹ και επιβλεψητε f³⁵ xA [93%] RP, HF, OC, TR, CP || ~ 2 δε B,C [7%] NU

¹⁰ λαμπραν εσθητα f³⁵ [30%] || ~ 2 την 1 xA,B,C [70%] RP, HF, OC, TR, CP, NU (A matter of style. f³⁵ is supported by at least twenty independent lines of transmission, some of which must also go back to the third century.)

¹¹ αυτω f³⁵ [91%] RP, HF, OC, TR, CP || --- xA,B,C [9%] NU (Would not James, a Jew, write 'to him'?)

¹² ωδε rell || ωδε f³⁵ [40%] (Since there appears to be no difference in meaning, I follow the usual spelling, but wish to record the variant for possible future reference; a similar statement will obtain wherever the word occurs.)

¹³ εκει η καθου f³⁵ xA (97%) RP, HF, OC, TR, CP, NU || ~ 231 B (2%) ECM || 1 και 3 C (0.6%) (Two other variants.)

¹⁴ ωδε f³⁵ x (93.2%) RP, HF, OC, TR, CP || --- A,B,C (6.8%) NU

¹⁵ ου f³⁵ xA,C (26.8%) NU || και 1 (72.2%) RP, HF, OC, TR, CP || και (0.6%) || --- B (0.4%) (The protasis occupies verses 2 and 3; the και looks to me like an infelicitous gloss introduced by copyists who lost the flow of the argument. f³⁵ is supported by at least twenty independent lines of transmission, some of which must also go back to the third century.)

¹⁶ του κοσμου f³⁵ (90.7%) RP, HF, OC, CP || 12 τουτου (5.6%) TR || τω κοσμω xA,B,C (2.4%) NU [εν τω κοσμω (0.4%), και τω κοσμω (0.2%)] || εν κοσμω (0.8%)

¹⁷ σεαυτον f³⁵ xA(B)C [50%] RP, HF, OC, TR, NU || εαυτον [50%] CP (It would be easy to drop one of the two sigmas—ΩCCEAYTON)

¹⁸ προσωποληπτειτε f³⁵ [98.5%] RP, HF, OC, TR, CP || προσωποληπτειτε xA,B,C [1.5%] NU

¹⁹ τηρησει f³⁵ [89.5%] RP, HF, TR, CP || τηρηση xB,C [1.5%] OC, NU || τελεσει [3%] || πληρωσει A [5%] (Three other variants.) (Since the apodosis is indicative, the protasis is too; James isn't being hypothetical.)

γεγονεν παντων ενοχος. 11 Ὁ γαρ ειπων, “Μη μοιχευσης”, ειπεν και, “Μη φονευσης”.² Ει δε ου μοιχευσεις, φονευσεις³ δε, γεγονας παραβατης νομου.

12 Οὕτως λαλειτε και οὕτως ποιειτε ὡς δια νομου ελευθεριας μελλοντες κρινεσθαι.

13 Ἡ γαρ κρισις ανηλεος⁴ τω μη ποιησαντι ελεος. Κατακαυχαται⁵ ελεον⁶ κρισεως.

[Faith and works]

2.14 Τί το οφελος, αδελφοι μου, εαν πιστιν λεγη τις⁷ εχειν, εργα δε μη εχει?⁸ Μη δυναται ἡ πιστις σωσαι αυτον? 15 Εαν δε⁹ αδελφος ἡ αδελφη γυμνοι ὑπαρχωσιν και λειπομενοι ωσιν¹⁰ της εφημερου τροφης, 16 ειπη δε τις αυτοις εξ ὑμων, “Ὑπαγετε εν ειρηνη, θερμαινεσθε και χορταζεσθε”, μη δωτε δε αυτοις τα επιτηδεια του σωματος, τί το οφελος? 17 Οὕτως και ἡ πιστις, εαν μη εργα εχη,¹¹ νεκρα εστιν καθ’ ἑαυτην. 18 (Αλλ’ ερει τις, “Συ πιστιν εχεις, καγω εργα εχω. Δειξον μοι την πιστιν σου εκ¹² των εργαων σου,¹³ καγω δειξω σοι¹⁴ εκ των εργαων μου την πιστιν μου.”¹⁵ 19 Συ πιστευεις ὅτι ὁ Θεος εἰς εστιν.¹⁶ Καλως ποιεις. Και τα δαιμονια πιστευουσιν—και φρισσουσιν!) 20 Θελεις δε γνωμαι, ω ανθρωπε κενε, ὅτι ἡ πιστις χωρις των εργαων νεκρα¹⁷ εστιν?

[Examples]

21 Ἀβρααμ¹⁸ ὁ πατηρ ἡμων ουκ εξ εργαων εδικαιωθη ανενεγκας Ισαακ τον υἱον αυτου επι το θυσιαστηριον? 22 Βλεπεις ὅτι ἡ πιστις συνηργει τοις εργασις αυτου, και εκ των

¹ πταισει f³⁵ [96.5%] RP, HF, TR, CP || πταιση xA, B, C [3%] OC, NU (Two other variants.)

² μη μοιχευσης . . . μη φονευσης f³⁵ A, B [74%] OC, TR, CP, NU || 1 μοιχευσεις . . . 1 φονευσεις [7%] RP, HF [EMC says that x [3%] are ambiguous as to these first two variants—in uncial script they are very similar] || 1 μοιχευσης . . . ου φονευσεις [1%] || 1 μοιχευσεις . . . ου φονευσεις [5%] || 1 φονευσης . . . 1 μοιχευσης C [4%] || 1 φονευσης . . . ου μοιχευσεις [3%] || 1 φονευσεις . . . 1 μοιχευσεις [0.5%] || 1 φονευσης . . . ου μοιχευσης [1.5%] (There are two other variants plus another ambiguity that account for [1%].)

³ μοιχευσεις φονευσεις f³⁵ [74%] RP, HF, OC, TR, CP || μοιχευεις φονευεις xA, B, C [5%] NU || μοιχευσης φονευσης [8%] || μοιχευσης 2 [4%] || 1 φονευσης [1%] || μοιχευεις 2 [1%] || 1 φονευεις [1.5%] || ~21 [4%] || ~φονευεις μοιχευεις [1%] (Two other variants.)

⁴ ανηλεος f³⁵ [20%] || ανελεος xA, B, C [30%] RP, HF, OC, NU || ανιλεως [50%] CP, TR (That someone would have introduced an Attic form in the middle ages is scarcely credible, so f³⁵ is early. But if it is an adjective modifying ‘judgment’ the case should be nominative, not genitive, so the copyists took evasive action. But adjectives are often used as nouns—render ‘of a merciless sort’)

⁵ κατακαυχαται f³⁵ xB, C [85%] RP, HF, OC, CP, NU || 1 δε [10%] || και 1 [3%] TR || κατακαυχασθω [1%] || κατακαυχασθω δε A [1%] (Two other variants.)

⁶ ελεον f³⁵ C [80%] RP, HF, CP || ελεος xA, B [20%] OC, TR, NU (I take ‘the law of liberty’ to be the subject of the verb, κατακαυχαται, and ‘mercy’ its direct object—“That law exalts mercy over judgment”.)

⁷ λεγη τις f³⁵ xB [70%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || ~21 A, C [1%] || λεγει 2 [28%] (Three other variants.)

⁸ εχει f³⁵ [46%] || εχη xA, B, C [47%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || εχειν [4.5%] || σχη [2.5%] (James is stating a fact; the person doesn’t have works.)

⁹ δε f³⁵ A, C [84%] RP, HF, OC, TR, CP || --- xB [15%] NU (Two other variants.)

¹⁰ ωσιν f³⁵ A [95%] RP, HF, OC, TR, CP || --- xB, C [5%] NU

¹¹ εργα εχη f³⁵ [75%] RP, HF, OC, TR, CP || ~21 xA, B, C [24%] NU (Three other variants.)

¹² εκ f³⁵ (88.2%) RP, HF, OC, TR, CP || χωρις xA, B, C (10.8%) NU (Two other variants.) (This delightful verse is generally misunderstood to this day. [At least three of the four Alexandrian variants in this verse derive from misunderstanding.] The translations that close the quote after the first ‘works’ don’t make sense. The hypothetical objector has disclaimed faith, so for James to say, “Show me your faith,” doesn’t follow. James clearly teaches salvation by faith, a faith that is alive [if you’re alive you do things]. But an orthodox Jew believes in salvation by works, so here James [who had once been one] anticipates an objection from that quarter. The salvation-by-works person has a different faith.)

¹³ σου f³⁵ C [92%] RP, HF, OC, TR, CP || --- xA, B [8%] NU

¹⁴ δειξω σοι f³⁵ A, C [92%] RP, HF, OC, TR, CP || ~21 xB [8%] NU

¹⁵ μου f³⁵ A [93%] RP, HF, OC, TR, CP || --- xB, C [7%] NU (One other variant.)

¹⁶ ο θεος εις εστιν f³⁵ (80.4%) RP, HF, OC, TR, CP || 234 (9.9%) || ~324 B (4.2%) || ~3124 C (1.6%) || ~3412 xA (1.8%) NU || ~342 (0.8%) || 124 (0.6%) || 24 (0.6%) || ~42 (0.2%) (In his retort James cites a central tenet in Judaism. Since the demons believe the same thing, and it doesn’t do them any good, something more or different is needed.)

¹⁷ νεκρα f³⁵ xA (98.2%) RP, HF, OC, TR, CP || αργητη B, C (1.6%) NU || κεινη (0.2%)

¹⁸ ἄβρααμ f³⁵ [50%] || ἄβρααμ xA, B, C [50%] RP, HF, OC, TR, CP, NU (This statement of evidence obtains in verse 23 as well.) [When Jehovah changed Abram’s name to Abraham (Genesis 17:5) the intervocalic aspiration in Hebrew is adequately represented in English by ‘h’; but so far as I know, there is no way in Greek to indicate intervocalic aspiration within a word—the only alternative to losing the aspiration altogether would be to place it at the beginning of the word.]

εργων ἢ πιστις ετελειωθη. 23 Και επληρωθη ἡ Γραφη ἢ λεγουσα, “Επιστευσεν δε Ἀβρααμ τω Θεω, και ελογισθη αυτω εις δικαιοσυνην”. Και φιλος Θεου εκληθη. 24 Ὅρατε τοιουν ὅτι¹ ἐξ εργαυ δικαιοῦται ανθρωπος και ουκ εκ πιστεως μονον. 25 Ὅμοιως δε και Ῥααβ ἡ πορινη ουκ ἐξ εργαυ εδικαιωθη ὑποδεξαμενη τους αγγελους και ἕτερα ὁδω εκβαλουσα? 26 Ὡσπερ γαρ το σωμα χωρις πνευματος νεκρον εστιν, οὕτως και ἡ πιστις χωρις των² εργαυ νεκρα εστιν.

[Careful with your tongue!]

3.1 Μη πολλοι διδασκαλοι γινεσθε, αδελφοι μου, ειδοτες ὅτι μειζον κριμα ληψομεθα.³ 2 Πολλα γαρ παιομεν ἅπαντες. Ει τις εν λογω ου παιει, οὗτος τελειος ανηρ, δυναμενος⁴ χαλιναγωγησαι και ὄλον το σωμα. 3 Ἰδε,⁵ των ἵπων τους χαλινοῦς εις τα στοματα βαλλομεν προς το⁶ πειθεσθαι αυτους ἡμιν, και ὄλον το σωμα αυτων μεταγομεν. 4 Ἰδου και τα πλοια, τηλικαυτα οντα και ὑπο ανεμων σκληρων⁷ ελαυνομενα, μεταγεται ὑπο ελαχιστου πηδαλιου ὅπου αν⁸ ἡ ὄρμη του ιθυνοντος⁹ βουληται.¹⁰ 5 Οὕτως και ἡ γλωσσα μικρον μελος εστιν και μεγαλυχει.¹¹

Ἰδου, ολιγον¹² πυρ ἡλικην ὕλην αναπτει! 6 Και ἡ γλωσσα πυρ, ὁ κοσμος της αδικιας. Οὕτως¹³ ἡ γλωσσα καθισταται εν τοις μελεσιν ἡμων, ἡ σπιλουσα ὄλον το σωμα και φλογιζουσα τον τροχον της γενεσεως, και φλογιζομενη ὑπο της Γεενης. 7 Πασα γαρ φυσις θηριων τε και πετεινων, ἔρπετων τε και εναλιων, δαμαζεται και δεδαμασται τη φυσει τη ανθρωπινη. 8 Την δε γλωσσαν ουδεις δυναται ανθρωπων δαμασαι.¹⁴ Ακατασχετον¹⁵ κακον, μεστη ιου θανατηφορου. 9 Εν αυτη ευλογουμεν τον Θεον¹⁶ και Πατερα, και εν αυτη καταρωμεθα τους ανθρωπους τους καθ’ ὁμοιωσιν Θεου γεγονοτας. 10 Εκ του αυτου στοματος εξερχεται ευλογια και καταρα. Ου χρη, αδελφοι μου,¹⁷ ταυτα οὕτως γινεσθαι. 11 Μητι ἡ πηγη εκ της αυτης οπης βρυει το γλυκυ και το πικρον?¹⁸ 12 Μη δυναται, αδελφοι μου, συκη ελαιας ποιησαι ἢ αμπελος συκα? Οὕτως¹⁹ ουδεμια πηγη ἄλυκον και¹ γλυκυ ποιησαι ὕδωρ.

¹ τοιουν οτι f³⁵ (87.5%) RP, HF, OC, TR, CP || 2 ἄA, B, C (11.3%) NU || ~ 2 ουτως (1.2%)

² των f³⁵ A, C [92%] RP, HF, OC, TR, CP || --- P²⁰ ἄB [8%] NU

³ ληψομεθα f³⁵ [97.5%] RP, HF, OC, TR, CP || λημψομεθα ἄA, B, C [1%] NU || ληψεσθε [1.5%]

⁴ δυναμενος f³⁵ ἄ [23%] || δυνατος A, B [76.5%] RP, HF, OC, TR, CP, NU (Two other variants, and ECM lists codex C as ambiguous.) (Is it not more likely that the present participle [unexpected] would be changed to the adjective than vice versa?—but it makes great sense, ‘being able to bridle’. f³⁵ is supported by at least sixteen independent lines of transmission, some of which must also go back to the third century—ἄ giving overt 4th century attestation)

⁵ ἰδε f³⁵ [60%] RP, HF, OC, CP || ει δε [38.5%] NU || ἰδου [0.5%] TR (ECM lists six uncials as ambiguous, including ἄA, B, C. The variant chosen by NU scarcely makes sense. The και at the beginning of verse 4 presupposes an imperative at the beginning of verse 3.)

⁶ προς το f³⁵ A (97%) RP, HF, OC, TR, CP || εις 2 ἄB, C (2.4%) NU || τω (0.6%)

⁷ ανεμων σκληρων f³⁵ ἄB, C [44%] NU || ~ 21 A [56%] RP, HF, OC, TR, CP

⁸ αν f³⁵ A, C [99.5%] RP, HF, OC, TR, CP || --- ἄB [0.5%] NU

⁹ ιθυνοντος f³⁵ [21%] || ευθυνοτος ἄA, B, C [79%] RP, HF, OC, TR, CP, NU (At issue is a mere question of spelling, the first variant being classical Greek. It seems to me more probable that the unfamiliar classical form, which is supported by five independent lines of transmission that probably go back to the early centuries, would be changed to the familiar *Koine* than vice versa (most lexicons don’t even list the classical form).)

¹⁰ βουληται f³⁵ A, C [89%] RP, HF, OC, TR, CP || βουλεται ἄB [10%] NU || βουλοιοτο [1%]

¹¹ μεγαλυχει f³⁵ P²⁰ ἄ [95%] RP, HF, OC, TR, CP || μεγαλα αυχει A, B, C [5%] NU

¹² ολιγον f³⁵ A’, C [95%] RP, HF, OC, TR, CP || ἡλικον ἄB [3%] NU || ολιγων [2%] (The Alexandrian variant goes against James’ argument.)

¹³ ουτως f³⁵ [83%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 και [8%] || --- P²⁰ ἄA, B, C [9%] NU

¹⁴ δυναται ανθρωπων δαμασαι f³⁵ (84.1%) RP, HF, OC, TR, CP || ~ 132 ἄA (11.9%) || ~ 312 B, C (1%) NU || 13 (1.4%) || 1 (0.8%) (Three other variants plus an ambiguity.)

¹⁵ ακατασχετον f³⁵ C (97.4%) RP, HF, OC, TR, CP || ακαταστατον ἄA, B (2.6%) NU

¹⁶ θεον f³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR, CP || κυριον P²⁰ ἄA, B, C [4%] NU (The title used in 1:27 is repeated, and being a repetition it comes with the article.)

¹⁷ μου f³⁵ ἄA, B, C [84%] RP, HF, OC, TR, NU || 1 αγαπητοι [16%] CP

¹⁸ γλυκυ και το πικρον f³⁵ ἄA, B, C [85%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || 124 [4%] || 1234 υδωρ [3%] || ~ 4231 [8%]

¹⁹ ουτως f³⁵ ἄ [97%] RP, HF, OC, TR, CP || --- A, B, C [3%] NU

[True wisdom]

3.13 Τίς² σοφος και επιστημων εν ὑμιν? Δειξατω εκ της καλης αναστροφης τα εργα αυτου εν πραυτητι σοφιας. 14 Ει δε ζηλον πικρον εχετε και εριθειαν εν τη καρδια ὑμων, μη κατακαυχασθε³ και ψευδεσθε κατα της αληθειας. 15 Ουκ εστιν αὐτη ἡ σοφια ανωθεν κατερχομενη, αλλ⁴ επιγειος, ψυχικη, δαιμονιωδης. 16 Ὅπου γαρ ζηλος και εριθεια, εκει ακαταστασια και παν φαυλον πραγμα. 17 Ἡ δε ανωθεν σοφια πρωτον μεν ἄγνη εστιν, επειτα ειρηνικη, επιεικης, ευπειθης, μεστη ελεους και καρπων αγαθων, αδιακριτος και⁵ ανυποκριτος. 18 Καρπος δε⁶ δικαιοσυνης εν ειρηνη σπειρεται τοις ποιουσιν ειρηνην.

[Is not worldliness]

4.1 Ποθεν πολεμοι και⁷ μαχαι εν ὑμιν? Ουκ εντευθεν, εκ των ἡδονων ὑμων των στρατευομενων εν τοις μελεσιν ὑμων? 2 Επιθυμειτε και ουκ εχετε; φονευετε και ζηλουτε και ου δυνασθε επιτυχειν. Μαχεσθε και πολεμειτε. Ουκ εχετε⁸ δια το μη αιτεισθαι ὑμας. 3 Αιτειτε και ου λαμβανετε διοτι κακως αιτεισθε, ινα εν ταις ἡδοναις ὑμων δαπανησητε. 4 Μοιχοι και⁹ μοιχαλιδες! Ουκ οιδατε οτι ἡ φιλια του κοσμου εχθρα του Θεου εστιν? Ὅς αν¹⁰ ουν¹¹ βουληθη φιλος ειναι του κοσμου, εχθρος του Θεου καθισταται. 5 Ἡ δοκειτε οτι κενως ἡ Γραφη λεγει, προς φθονον επιποθει το Πνευμα ὃ κατωκησεν¹² εν ἡμιν? 6 Μειζονα δε διδωσιν χαριν. Διο λεγει, ὁ Θεος¹³ ὑπερηφανοις αντιτασσεται, ταπεινοις δε διδωσιν χαριν”.

[Is submitting to God]

7 Ὑποταγητε ουν τω Θεω, αντιστητε¹⁴ τω διαβολω και φευζεται αφ’ ὑμων. 8 Εγγισατε τω Θεω και εγγιει ὑμιν. Καθαρισατε χειρας, ἁμαρτωλοι, και ἄγνισατε καρδιας, διψυχοι. 9 Ταλαιπωρησατε και πευθησατε και κλαυσατε! Ὁ γελως ὑμων εις πευθος μεταστραφητω¹⁵ και ἡ χαρα εις κατηφειαν. 10 Ταπεινωθητε ενωπιον του Κυριου¹⁶ και ὑψωσει ὑμας.

[Does not judge the different brother]

11 Μη καταλαλειτε αλληλων, αδελφοι. Ὅ γαρ¹⁷ καταλαλων αδελφου και¹ κρινων τον αδελφον αυτου καταλαλει νομου και κρινει νομον. Ει δε νομον κρινεις, ουκ εἰ ποιητης

¹ ουδεμια πηγη αλυκον και f³⁵ [96%] RP, HF, OC, TR (CP) || ουδε 3 x [1.6%] || ουτε 3 A, B, C [1.8%] NU (Three other variants.) (Who knows what got into the Alexandrians here.)

² τις f³⁵ x A, B, C [90%] RP, HF, OC, TR, NU || ει 1 [4%] CP || --- [6%]

³ κατακαυχασθε f³⁵ P¹⁰⁰ x B, C [85%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || καυχασθε A [15%] (An easy case of homoiarcton.)

⁴ αλλ f³⁵ P¹⁰⁰ A, C [99.4%] RP, HF, OC, TR, CP || αλλα x B [0.6%] NU

⁵ και f³⁵ P¹⁰⁰ [90%] RP, HF, OC, TR, CP || --- x A, B, C [10%] NU (Note that P¹⁰⁰ goes against the early uncials, giving the earliest attestation to the reading of f³⁵)

⁶ δε f³⁵ A, B, C [56.6%] NU || 1 της [42%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 ο x [0.4%] || --- [1%] (The article is inappropriate here. Who knows what motivated whoever added it, but it is a mistake.)

⁷ και f³⁵ [90%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 ποθεν x (A)B(C) [10%] NU (The unnecessary repetition of the adverb is not characteristic of the Alexandrians, but that doesn't make it right.)

⁸ ουκ εχετε f³⁵ P¹⁰⁰ A, B [64%] RP, HF, NU || και 12 x [35%] OC, CP || 12 δε [1%] TR (One other variant.) (OC is in small print.) (I suppose the conjunction was added in an effort to make a parallel to “you murder and covet and are not able to obtain.”)

⁹ μοιχοι και f³⁵ (97.6%) RP, HF, OC, TR, CP || --- P¹⁰⁰ x A, B (2%) NU || 1 (0.4%) (The Alexandrian variant is an easy case of homoiarcton: MOIX . . . MOIX.)

¹⁰ αν f³⁵ A [93%] RP, HF, OC, TR, CP || εαν x B [7%] NU

¹¹ ουν f³⁵ x A, B [58%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || --- [42%] (The omission would be an easy case of homoioteleuton.)

¹² κατωκησεν f³⁵ [88%] RP, HF, OC, TR, CP || κατωκισεν x B [10%] NU || κατωκεισεν A [2%]

¹³ ο θεος f³⁵ x A, B [94%] RP, HF, OC, TR, NU || κυριος [6%] CP

¹⁴ αντιστητε f³⁵ [47.5%] OC, TR, CP || 1 δε x A, B [50%] RP, HF, NU || 1 ουν [2.5%] (The conjunction looks to me like an infelicitous gloss. The conjunction at the beginning of the verse links it to the prior context, but the string of imperatives—‘submit’, ‘resist’, ‘draw near’, ‘cleanse and purify’, ‘lament and mourn and weep’—are not linked by conjunctions.)

¹⁵ μεταστραφητω f³⁵ x A [93.5%] RP, HF, OC, TR, CP || μετατραπητω P¹⁰⁰ B [6%] NU (Two other variants.)

¹⁶ του κυριου f³⁵ P¹⁰⁰ [82%] RP, HF, OC, TR, CP || 2 x A, B [16%] NU || 1 θεου [2%] (The article is correct.)

¹⁷ γαρ f³⁵ [26%] || --- x A, B [74%] RP, HF, OC, TR, CP, NU (The conjunction makes the reason for the exhortation overt; without it that semantic connection is not clear. f³⁵ is supported by at least twenty independent lines of transmission, some of which must also go back to the third century.)

νομου αλλα κριτης. 12 Είς εστιν ὁ² Νομοθετης και Κριτης,³ ὁ δυναμενος σωσαι και απολεσαι. Συ δε⁴ τίς εἶ ὃς κρινεις⁵ τον ἕτερον?⁶

[Does not boast about tomorrow]

13 Αγε νυν, οἱ λεγοντες, “Σημερον και⁷ αυριον πορευσωμεθα⁸ εις τηνδε την πολιν και ποιησωμεν⁹ εκει ενιαυτον ἕνα¹⁰ και εμπορευσωμεθα¹¹ και κερδησωμεν”¹²—14 οἱτινες ουκ επιστασθε το της αυριον. Ποια γαρ¹³ ἡ ζωη ἡμων?¹⁴ Ατμις γαρ εστιν¹⁵ ἡ προς ολιγον φαινομενη, επειτα¹⁶ αφανιζομενη. 15 Αντι του λεγειν ὑμας: “Εαν ὁ Κυριος θεληση,¹⁷ και ζησωμεν¹⁸ και ποιησωμεν¹⁹ τουτο ἡ εκεινο”. 16 Νυν δε καυχασθε εν ταις αλαζονειαις ὑμων. Πασα καυχησις τοιαυτη ποιηρα εστιν. 17 Ειδοτι ουν καλον ποιειν και μη ποιουντι, ἁμαρτια αυτω εστιν.

[The coming of the Lord]

[Rich oppressors will be judged]

5.1 Αγε νυν, οἱ πλουσιοι, κλαυσατε ολολυζοντες επι ταις ταλαιπωριαις ὑμων ταις επερχομεναις! 2 Ὁ πλουτος ὑμων σεσηπεν και τα ἱματια ὑμων σητοβρωτα γεγονεν. 3 Ὁ χρυσος ὑμων και ὁ αργυρος κατιωται, και ὁ ιος αυτων εις μαρτυριον ὑμιν εσται και φαγεται τας σαρκας ὑμων ὡς πυρ—εθησαυρισατε εν εσχαις ἡμεραις. 4 Ἴδου, ὁ μισθος των εργατων των αμησαντων τας χωρας ὑμων, ὁ απεστερημενος αφ²⁰ ὑμων, κραζει, και αἰ βοαι των θερισαντων εις τα ωτα Κυριου Σαβαωθ εισεληλυθασιν. 5 Ετρυφησατε επι της γης και εσπαταλησατε, εθρεψατε τας καρδιας ὑμων ὡς²¹ εν ἡμερα σφαγης. 6 Κατεδικασατε, εφουευσατε τον δικαιον. Ουκ αντιτασεται ὑμιν.

[Patience and perseverance]

7 Μακροθυμησατε ουν, ἀδελφοι, ἕως της παρουσιας του Κυριου. Ἴδου, ὁ γεωργος εκδεχεται τον τιμιον καρπον της γης, μακροθυμων επ’ αυτον²² ἕως αν²³ λαβη ὑετον¹

¹ και f³⁵ (84.3%) RP, HF, OC, TR, CP || η P¹⁰⁰ xA, B (15.3%) NU || --- (0.4%)

² ο f³⁵ xA [96.5%] RP, HF, OC, TR, CP [NU] || --- P¹⁰⁰ B [3.5%]

³ και κριτης f³⁵ xA, B [62%] OC, NU || --- [38%] RP, HF, TR, CP (The omission could be the result of homoioteleuton: -THC . . . -THC.)

⁴ δε f³⁵ P¹⁰⁰ xA, B [94%] RP, HF, OC, CP, NU || --- [6%] TR

⁵ ος κρινεις f³⁵ [85%] RP, HF, OC, TR, CP || ο κρινων P¹⁰⁰ xA, B [15%] NU

⁶ ετερον f³⁵ [88%] RP, HF, OC, TR, CP || πλησιον xA, B [12%] NU [The Alexandrian variant destroys the point of the paragraph. Each person is different (background, experiences, personality, training) and we must recognize that God can and will deal differently with different people. He uses one ‘law’ with me, another ‘law’ with you, and so on. A law is a set of rules or demands, so when I judge a brother I am questioning the way (‘law’) that God is working on him. As He is both Lawgiver and Judge, I will have to answer to Him for how I judged my ‘brothers’]

⁷ και f³⁵ A [95%] RP, HF, OC, TR, CP || η xB [5%] NU

⁸ πορευσωμεθα f³⁵ A [76%] RP, HF, TR, CP || πορευσωμεθα P^{100v} xB [24%] OC, NU (One other variant.)

⁹ ποιησωμεν f³⁵ xA [89%] RP, HF, TR, CP || ποιησομεν P¹⁰⁰ B [11%] OC, NU

¹⁰ ενα f³⁵ A [96%] RP, HF, OC, TR, CP || --- xB [4%] NU

¹¹ εμπορευσωμεθα f³⁵ [84%] RP, HF, TR, CP || εμπορευσομεθα P^{100v} xA, B [16%] OC, NU

¹² κερδησωμεν f³⁵ [88%] RP, HF, TR, CP || κερδησομεν xA, B [12%] OC, NU (One other variant.)

¹³ γαρ f³⁵ P¹⁰⁰ A [97.4%] RP, HF, OC, TR, CP || --- xB [2.6%] NU

¹⁴ ημων f³⁵ [26%] || υμων (P¹⁰⁰) xA(B) [74%] RP, HF, OC, TR, CP, NU (The question is properly inclusive, 1st person. f³⁵ is supported by at least thirteen independent lines of transmission, some of which must also go back to the third century.)

¹⁵ εστιν f³⁵ [52%] TR || εσται (A) [41%] RP, HF, OC, CP || εστε B [7%] NU || --- x (James answers the question with a statement of fact, not a prophecy.)

¹⁶ επειτα f³⁵ [29.5%] || 1 δε και [46%] RP, HF, OC, CP || 1 δε [15%] TR || 1 και xA, B [9.5%] NU (OC has δε in small print.) (To embellish or not to embellish, that is the question. f³⁵ is supported by some fifteen independent lines of transmission, some of which must also go back to the third century.)

¹⁷ θεληση f³⁵ P^{100v} xA [81%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || θελησει [12%] || θελη B [7%]

¹⁸ ζησωμεν f³⁵ [90%] RP, HF, TR, CP || ζησομεν xA, B [10%] OC, NU

¹⁹ ποιησωμεν f³⁵ [89%] RP, HF, TR, CP || ποιησομεν P^{100v} xA, B [11%] OC, NU (One other variant.)

²⁰ αφ f³⁵ xA, B [95%] RP, HF, OC, TR, NU || υφ [5%] CP

²¹ ως f³⁵ 048 [98.5%] RP, HF, OC, TR, CP || --- x(A)B [1.5%] NU

²² αυτον f³⁵ [80%] RP, HF, CP || αυτω xA, B, 048 [20%] OC, TR, NU

²³ αν f³⁵ x [53%] TR, CP || --- A, B, 048 [45.5%] RP, HF, OC, NU || ου [1.5%] (The farmer doesn’t really know if it’s going to rain, or not.)

πρωιμον² και οψιμον. 8 Μακροθυμησατε και υμεις. Στηριξατε τας καρδιας υμων, οτι η παρουσια του Κυριου ηγγικεν. 9 Μη στεναζετε κατ' αλληλων, αδελφοι,³ ινα μη κριθητε.⁴ Ιδου, ο Κριτης προ των θυρων εστηκεν. 10 'Υποδειγμα λαβετε, αδελφοι,⁵ της κακοπαθειας και της μακροθυμιας τους προφητας οϊ ελαλησαν εν τω⁶ ονοματι Κυριου. 11 Ιδου, μακαριζομεν τους υπομενοντας.⁷ Την υπομοινην Ιωβ ηκουσατε, και το τελος Κυριου ειδατε,⁸ οτι πολυσπλαγχνος⁹ εστιν¹⁰ και οικτιρμων.

12 Προ παντων δε, αδελφοι μου, μη ομνυετε, μητε τον ουρανον μητε την γην μητε αλλον τινα ορκον. Ητω δε υμων το Ναι και το Ου ου, ινα μη εις υποκρισιν¹¹ πεσητε.

[Righteous prayer is powerful]

13 Κακοπαθει τις εν υμιν? Προσευχεσθω. Ευθυμει τις? Ψαλλετω. 14 Ασθενει τις εν υμιν? Προσκαλεσασθω τους πρεσβυτερους της εκκλησιας, και προσευξασθωσαν επ' αυτον, αλειψαντες αυτον¹² ελαιω εν τω ονοματι του Κυριου. 15 Και η ευχη της πιστεως σωσει τον καμνοντα, και εγερει αυτον ο Κυριος. Καν αμαρτιας η πεποιηκως αφεθησεται αυτω. 16 Εξομολογεισθε¹³ αλληλοις τα παραπτωματα¹⁴ και ευχεσθε υπερ αλληλων, οπως ιαθητε. Πολυ ισχυει δεησις δικαιου ενεργουμενη. 17 Ηλιας ανθρωπος ην ομοιοπαθης ημιν, και προσευχη προσηξατο του μη βρεξαι, και ουκ εβρεξεν επι της γης ενιαυτους τρεις και μηνας εξ. 18 Και παλιν προσηξατο και ο ουρανος υετον εδωκεν και η γη εβλαστησεν τον καρπον αυτης.

[Help the wanderer]

19 Αδελφοι,¹⁵ εαν τις εν υμιν πλανηθη απο¹⁶ της αληθειας και επιστρεψη τις αυτον, 20 γινωσκετω οτι ο επιστρεψας αμαρτων εκ πλανης οδου αυτου σωσει ψυχην εκ θανατου¹⁷ και καλυπει πληθος αμαρτιων.¹⁸

¹ λαβη υετον f³⁵ A (96.8%) RP, HF, OC, TR, CP || 1 B, 048 (1.8%) NU || 1 καρπον (1%) || 1 καρπον τον x (One other variant.)

² πρωιμον f³⁵ (92.7%) RP, HF, OC, TR, CP || προιμον x A, B (7.3%) NU

³ κατ' αλληλων αδελφοι f³⁵ (x) (79.6%) RP, HF, OC, TR, CP || ~312 B (7.6%) NU || ~3 μου 12 A (4.6%) || 12 (7.4%) || μετ 23 (0.8%)

⁴ κριθητε f³⁵ x A, B [98%] RP, HF, OC, CP, NU || κατακριθητε [1%] TR (Two other variants.)

⁵ αδελφοι f³⁵ (A) B [35%] NU || 1 μου (x) [62%] RP, HF, OC (TR) CP || --- [3%] (The possessive pronoun would be a natural addition. f³⁵ is supported by over twenty independent lines of transmission, some of which must also go back to the third century)

⁶ εν τω f³⁵ B [40%] NU || 2 A [58%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 x [0.6%] || επι 2 [1.4%] (The preposition makes the semantic connection overt, which we would expect of a Jewish author. f³⁵ is supported by over twenty independent lines of transmission, some of which must also go back to the third century.)

⁷ υπομενοντας f³⁵ [86%] RP, HF, OC, TR, CP || υπομειναντας x A, B [14%] NU

⁸ ειδατε f³⁵ x B [53%] HF, OC, TR, CP, NU || ιδατε A [45%] RP (One other variant, and ECM lists four MSS as ambiguous.) (The indicative is correct. The imperative does not fit the context, probably arising from haplography.)

⁹ πολυσπλαγχνος f³⁵ x A, B [65%] RP, HF, OC, TR, NU || πολυευσπλαγχνος [35%] CP

¹⁰ εστιν f³⁵ (88.2%) RP, HF, CP || 1 ο κυριος x A (B) (11.8%) OC, TR, NU

¹¹ εις υποκρισιν f³⁵ [95%] RP, HF, OC, TR, CP || υπο κρισιν x A, B [5%] NU (The more one talks, the more he pretends; the Alexandrian variant is inferior.)

¹² αυτον f³⁵ x A [95.5%] RP, HF, OC, TR, CP [NU] || --- B [4.5%]

¹³ εξομολογεισθε f³⁵ [89%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 ουν x A, B, 048^v [11%] NU

¹⁴ τα παραπτωματα f³⁵ (90.4%) RP, HF, OC, TR, CP || τας αμαρτιας x A, B, 048^v (9.6%) NU

¹⁵ αδελφοι f³⁵ [72%] RP, HF, OC, TR, CP || 1 μου x A, B, 048 [28%] NU (Again, a natural addition.)

¹⁶ απο f³⁵ A, B, 048^v [82%] RP, HF, OC, TR, CP, NU || 1 της οδου x [18%]

¹⁷ εκ θανατου f³⁵ (92.2%) RP, HF, OC, TR, CP || αυτου 12 x (A) 048^v (6.4%) NU || 12 αυτου B (1.4%) (The Alexandrian addition is unwarranted.)

¹⁸ The citation of f³⁵ is based on twenty-five MSS—18, 35, 141, 149, 201, 204, 328, 386, 432, 604, 664, 928, 1248, 1249, 1503, 1548, 1637, 1855, 1876, 1892, 1897, 2303, 2466, 2587 and 2723—all of which I collated myself. 18 and 2723 are 'perfect' representatives of f³⁵ in James as they stand, as were the exemplars of 35, 1503 and 2303. For 18 and 2723 to have no variants after all the centuries of transmission is surely an eloquent demonstration of the faithfulness and accuracy of that transmission. Since these MSS come from all over the Mediterranean world (Sinai, Jerusalem, Patmos, Constantinople, Trikala, Mt. Athos [four different monasteries], Rome, etc.) they are certainly representative of the family, giving us the precise family profile—it is reflected in the Text without exception.

I have included six published editions in the apparatus—RP, HF, OC, TR, CP, NU. RP = Robinson-Pierpont (2005), HF = Hodges-Farstad, OC = the Greek Text of the Greek Orthodox Church (also used by other Orthodox Churches; I have not collated OC, so it may have some private readings not noted in the apparatus), TR = *Textus Receptus*, CP = Complutensian

---

Polyglot, NU = N-A²⁶/UBS³ (N-A²⁷/UBS⁴ offer changes in the critical apparatus, not in the text; the text is still that of N-A²⁶/UBS³). ECM basically reproduces NU, but wherever it disagrees it is overtly cited in the apparatus. Where all six printed editions are in agreement, I arbitrarily limit inclusion in the apparatus to variants with at least [10%] attestation.

ECM collated 162 continuous text manuscripts (MSS) for James, including some fragments, which number represents a full 25% of the extant (known) MSS. By a careful comparison of TuT and ECM I believe we can arrive at some reasonably close extrapolations. Thus I venture to predict, if complete collations ever become available, that for any non-Byzantine variants listed with 5 to 1% support (in my apparatus) the margin of error should not exceed $\pm 1\%$; for non-Byzantine variants listed with 10 to 6% support the margin of error will hardly exceed $\pm 2\%$; where there is some division among the Byzantine witnesses the margin of error will rarely exceed $\pm 5\%$.

As an arbitrary decision, I have limited the citation of individual MSS to those dated to the 5th century or earlier; the same holds for the sporadic citation of early versions. I use *re//* to indicate that the reading is supported by all other witnesses, and printed editions (of the six included in the apparatus), compared to the other reading. The Greek font used is Bwgrkl and may be downloaded free from <http://www.bibleworks.com/fonts.html>.